

## Kortfattad information om penningtvättslagen

## Innehåll

<b>Penningtvätt och finansiering av terrorism.....</b>	<b>2</b>
Vad är penningtvätt? .....	2
Vad är finansiering av terrorism? .....	2
Penningtvättslagen .....	2
Vilka delar av spelsektorn omfattas? .....	3
Ord och begrepp, allmänt om penningtvätt .....	3
<b>Riskbedömning och rutiner.....</b>	<b>5</b>
Riskbedömning .....	5
Rutiner .....	5
Riskklassificering av kunder .....	6
Ord och begrepp, riskbedömning och rutiner.....	6
<b>Kundkännedom .....</b>	<b>8</b>
Situationer som kräver kundkännedom .....	8
Åtgärder för kundkännedom.....	8
Ord och begrepp, kundkännedom.....	8
<b>Övervakning och rapportering.....</b>	<b>12</b>
Uppgiftsskyldighet.....	12
<b>Dokumentation och behandling av personuppgifter.....</b>	<b>13</b>
<b>Intern kontroll och visselblåsning .....</b>	<b>14</b>
System för visselblåsning .....	14
Ord och begrepp, intern kontroll och visselblåsning.....	14
<b>Lämplighetsprövning .....</b>	<b>15</b>
Ord och begrepp, lämplighetsprövning.....	15

Här finns kortfattad information om penningtvättslagen, vilka spelaktörer som behöver följa reglerna och vad reglerna i huvudsak innebär. För mer information, se [regeringens proposition Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, prop. 2016/17:173](#).

I Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns mer detaljerade bestämmelser.

## Penningtvätt och finansiering av terrorism

### Vad är penningtvätt?

**Penningtvätt** är när någon försöker omvandla pengar som kommer från brott för att det ska se ut som att de är lagligt intjänade. Att konsumera svarta pengar räknas också som penningtvätt, till exempel när någon spelar för svarta pengar.

Uppläggen för att tvätta pengar skiljer sig och kan vara enkla eller mer komplicerade. Det handlar inte bara om kontanta transaktioner, utan även transaktioner online kan utgöra penningtvätt.

Vissa åtgärder jämföras också med penningtvätt, till exempel att ta ut kontanter för att betala svarta löner.

### Vad är finansiering av terrorism?

Med **finansiering av terrorism** menas att ekonomiskt stödja terrorism. Det handlar inte bara om att bidra med pengar. Även att samla in, tillhandahålla och ta emot pengar som ska användas för terrorism räknas som terrorismfinansiering.

Terrorism finansieras många gånger av pengar med lagligt ursprung vilket gör att det kan vara extra svårt att upptäcka.

## Penningtvättslagen

Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) är en lag med syfte att förebygga och förhindra att finanssektorn, spelsektorn och flera andra branscher utnyttjas för att tvätta pengar eller finansiera terrorism.

Bestämmelserna i penningtvättslagen grundar sig till stor del på EU-direktiv som i sin tur bygger på rekommendationer från **Fatf**.

### *Vilka delar av spelsektorn omfattas?*

De aktörer som har licens eller registrering enligt spellagen (2018:1138) måste också följa reglerna i penningtvättslagen.

Spelinspektionen har gjort vissa undantag från penningtvättslagen genom föreskrifter (LIFS 2018:11). Exempelvis undantas lotterier som inte är online under vissa förutsättningar, spel på restaurangkasino och varuspelsautomater.

**Spelombud** och andra samarbetspartners omfattas endast indirekt av reglerna i penningtvättslagen. Det är den licenshavare som anlitar ett spelombud som ansvarar för att ombudet följer reglerna.

### *Ord och begrepp, allmänt om penningtvätt*

#### **Definition av penningtvätt**

*1 kap. 6 § penningtvättslagen*

[...]

Med penningtvätt avses i denna lag åtgärder med avseende på pengar eller annan egendom som härrör från brott eller brottslig verksamhet som

1. kan dölja egendomens samband med brott eller brottslig verksamhet,
2. kan främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde,
3. kan främja möjligheterna för någon att undandra sig rättsliga påföljder, eller
4. innebär att någon förvärvar, innehar, hävdar rätt till eller brukar egendomen.

Vid tillämpning av denna lag ska med penningtvätt jämföras åtgärder med egendom som typiskt sett är ägnade att dölja att någon avser att berika sig eller någon annan genom en framtida brottslig handling.

#### **Definition av finansiering av terrorism**

*1 kap. 7 § penningtvättslagen*

Med finansiering av terrorism avses i denna lag insamling, tillhandahållande eller mottagande av pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå sådan brottslighet som avses i 2 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, eller
2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår sådan brottslighet som avses i 2 § lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämning eller medverkan till sådan brottslighet, eller

3. för en sådan resa som avses i 5 b § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

**Fatf**

Fatf (Financial Action Task Force) är ett mellanstatligt organ som utfärdar rekommendationer och verkar för effektivt införande av lagar, regler och operativa åtgärder för att bekämpa penningtvätt, finansiering av terrorism och spridning av massförstörelsevapen.

Genom återkommande utvärderingar kontrollerar Fatf att medlemsländerna följer dessa rekommendationer. Fatf publicerar kontinuerligt uttalanden om länder med hög risk för penningtvätt och finansiering av terrorism.

**Spelombud**

Med spelombud menas den som åt en licenshavare säljer spel, tar emot insatser eller förmedlar vinster.

## Riskbedömning och rutiner

Penningtvättslagen ställer krav på licenshavarna att vidta riskbaserade åtgärder för att motverka att den egna verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Med detta menas att resurserna i första hand ska användas där riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism är som störst. Där riskerna är lägre behövs inte lika omfattande åtgärder.

För att kunna arbeta riskbaserat krävs det att licenshavaren genomför en riskbedömning av den egna verksamheten.

### Riskbedömning

Den allmänna riskbedömningen som licenshavaren måste göra är grundläggande för allt övrigt arbete med att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism. Den ska ligga till grund för verksamhetens rutiner och övriga åtgärder för att motverka penningtvätt och terrorismfinansiering.

Riskbedömningen ska tala om på vilket sätt licenshavarens produkter och tjänster kan utnyttjas för att tvätta pengar eller finansiera terrorism och hur stor risken är att detta sker. Alla faktorer som kan ha betydelse för riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism ska beaktas vid riskbedömningen, men typen av produkter och tjänster som erbjuds, kunder, distributionskanaler och geografiska riskfaktorer ska beaktas särskilt.

Omfattningen av riskbedömningen beror på verksamhetens storlek och art och riskerna för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Det är viktigt att riskbedömningen hålls aktuell. Därför måste riskbedömning ses över och uppdateras kontinuerligt. Riskbedömningen ska dokumenteras.

### Rutiner

Licenshavaren ska ha riskbaserade interna rutiner om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Syftet med rutinerna är att motverka de risker som har identifierats i verksamheten. Det är därför viktigt att det finns ett nära samband mellan riskbedömningen och rutinerna.

Rutiner ska finnas om:

- Åtgärder för kundkännedom
- Övervakning och rapportering
- Behandling av personuppgifter
- **Lämplighetsprövning av personal**
- **Utbildning och skydd av anställda**

5(15)

- Regelefterlevnad och intern kontroll
- Rutiner för **modellriskhantering**, om sådana modeller används

För licenshavare som ingår i en koncern finns särskilda bestämmelser om koncerngemensamma rutiner.

### Riskklassificering av kunder

Förutom att bedöma riskerna i verksamheten (den allmänna riskbedömningen) ska licenshavaren också bedöma riskerna som kan förknippas med varje kund. Det innebär att alla kunder ska delas in i olika riskklasser. Riskklassificeringen av kunder ska göras med utgångspunkt i den allmänna riskbedömningen av verksamheten och den kunskap licenshavaren har om kunden.

Det är viktigt att licenshavaren följer upp riskklassificeringen och vid behov justerar risknivåerna. Om risken med en kund bedöms vara högre än när affärsförbindelsen ingicks måste anordnaren ta reda på mer information om kunden och vid behov skärpa den löpande uppföljningen och övervakningen. Om risken däremot bedöms vara lägre behöver uppföljningen och övervakningen inte vara lika omfattande eller ske lika ofta.

Ovanliga eller irrationella spelmönster, ovanligt stora transaktioner och ovilja att svara på kundkännedomfrågor är exempel på sådana omständigheter som kan tyda på hög risk med en kund. Det framgår av Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:11).

### *Ord och begrepp, riskbedömning och rutiner*

#### **Lämplighetsprövning av personal**

Licenshavaren ska ha rutiner för att säkerställa att anställda och andra uppdragstagare är lämpliga. Kravet på lämplighetsprövning gäller de personer som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra penningtvätt eller terrorismfinansiering.

#### **Utbildning och skydd av anställda**

Licenshavaren ska se till att anställda och andra uppdragstagare löpande får den utbildning och information som behövs för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Utbildningen ska riktas till de personer som utför arbetsuppgifter av betydelse för att förhindra penningtvätt eller terrorismfinansiering.

Licenshavaren ska också ha rutiner och vidta åtgärder för att skydda anställda och andra företrädare mot hot eller andra fientliga åtgärder till följd av att de rapporterar misstänkt penningtvätt. Detta gäller både om rapporteringen sker internt inom organisationen eller till Finanspolisen.

**Modellriskhantering**

Om licenshavaren använder modeller för riskbedömning, riskklassificering, övervakning eller liknande ska det finnas rutiner för modellriskhantering. Med modellrisk menas risk för felaktigheter som kan uppstå vid användandet av en viss riskmodell. Rutinerna ska syfta till att utvärdera och kvalitetssäkra de modeller som licenshavaren använder.



## Kundkännedom

Åtgärder för kundkännedom är en central del i penningtvättsregelverket. Förenklat innebär dessa regler att licenshavaren ska identifiera sina kunder och ta reda på tillräckligt mycket information om kunderna för att kunna bedöma och hantera de risker som varje kund innebär.

Vid hög risk ska mer omfattande åtgärder för kundkännedom vidtas, medan det vid låg risk inte behövs lika långtgående åtgärder.

## Situationer som kräver kundkännedom

Licenshavaren ska vidta åtgärder för kundkännedom i följande situationer:

- Vid **affärsförbindelser**
- Vid **transaktioner** om 2 000 euro eller mer, oavsett om det rör sig om enstaka transaktioner eller flera mindre **sambandstransaktioner**

I vissa fall är det förbjudet att utföra transaktioner eller etablera eller upprätthålla affärsförbindelser. Det gäller bland annat om licenshavaren inte får reda på tillräckligt mycket information om en kund för att kunna hantera riskerna med just den kundrelationen och vid misstanke om penningtvätt.

## Åtgärder för kundkännedom

Om det uppstår en situation som kräver kundkännedom ska licenshavaren identifiera och kontrollera kundens identitet och eventuell **verklig huvudmans** identitet. Licenshavaren ska också vidta åtgärder för att avgöra om kunden eller kundens verkliga huvudman är en **person i politiskt utsatt ställning (PEP)** och om kunden är etablerad i ett **högriskredjeland**. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska licenshavaren också bedöma **affärsförbindelsens syfte och art** och **fortlöpande följa upp affärsförbindelsen**.

### *Ord och begrepp, kundkännedom*

#### **Affärsförbindelse**

Med affärsförbindelse menas en affärsmässig förbindelse som när den etableras förväntas ha en viss varaktighet. Det handlar alltså inte om tillfälliga kundrelationer, utan det krävs att kundrelationen är eller förväntas bli mer varaktig. En affärsförbindelse uppstår exempelvis när en kund öppnar ett spelkonto eller skaffar ett spelkort hos en licenshavare. Att en kund skaffar ett medlemskort eller medlemskap hos en licenshavare kan också tyda på att en affärsförbindelse har ingåtts. En affärsförbindelse kan också uppstå om en kund spelar regelbundet hos en licenshavare, trots att kunden inte har något

spelkonto, spelkort eller liknande. Det finns ingen gräns i lagstiftningen som anger hur många gånger en kund måste återkomma för att en affärsförbindelse ska uppstå. Licenshavaren måste därför göra en egen bedömning i varje enskilt fall.

### **Transaktioner**

Med transaktioner menas både betalning av insatser och utbetalning av vinster.

### **Sambandstransaktioner**

Åtgärder för kundkännedom ska vidtas vid transaktioner som understiger ett belopp motsvarande 2 000 euro och som licenshavaren inser eller bort inse har samband med en eller flera andra transaktioner som tillsammans uppgår till detta belopp. Syftet med bestämmelsen är i första hand att undvika att större transaktioner delas upp i flera mindre transaktioner för att undvika krav på kundkännedom.

Sambandet mellan transaktionerna ska kunna iakttas utan att licenshavaren behöver vidta några särskilda åtgärder för att identifiera kunden och dokumentera transaktionerna.

Exempel på en sambandstransaktion är om en kund begär att utbetalning av en vinst om 4 500 euro ska delas upp i tre transaktioner om 1 500 euro vardera. Då finns kravet på kundkännedom trots att transaktionerna var för sig understiger beloppsgränsen.

### **Verklig huvudman**

Med verklig huvudman menas en fysisk person som, ensam eller tillsammans med någon annan, ytterst äger eller kontrollerar en juridisk person. Med verklig huvudman menas också en fysisk person för vars räkning någon handlar.

### **Person i politiskt utsatt ställning (PEP)**

Begreppet PEP kommer från engelskans Political Exposed Person. Med en PEP menas en person som har eller har haft en viktig offentlig funktion i ett land, till exempel stats- eller regeringschefer, ministrar eller riksdagsledamöter. Som PEP räknas också en person som har eller har haft en funktion i ledningen i en internationell organisation, till exempel inom FN.

En PEP anses genom sin position och sitt inflytande ha en ställning som i sig utgör en risk för att utnyttjas för bland annat mutor och korruption. Därför finns särskilda regler i penningtvättslagen om kontroll och hantering av PEP:ar.

Licenshavaren ska vidta de riskbaserade åtgärder som behövs för att avgöra om en kund är en PEP. I första hand bör licenshavaren fråga kunden. Informationen kan också behöva verifieras med hjälp av externa källor, exempelvis genom sökningar på internet eller i externa databaser.

Om en kund är att betrakta som en PEP måste anordnaren, förutom de övriga kraven på kundkännedom, vidta skärpta åtgärder. Det innebär i detta sammanhang att alltid ta reda på varifrån pengarna kommer. Dessutom ska anordnaren inhämta godkännande från behörig beslutsfattare inom företaget. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska licenshavaren också följa upp och övervaka affärsförbindelsen extra noga.

Bestämmelserna om personer i politiskt utsatt ställning gäller även familjemedlemmar och kända medarbetare till sådana personer.

#### **Högriskredjeland**

Licenshavaren ska kontrollera om kunden är etablerad i ett land utanför EES som av Europeiska Kommissionen har identifierats som ett högriskredjeland.

#### **Affärsförbindelsens syfte och art**

Syftet med att hämta in information om affärsförbindelsens syfte och art är att ge licenshavaren underlag för att kunna bedöma risken som kan förknippas med kunden och hur kunden förväntas agera inom ramen för affärsförbindelsen. En sådan bedömning är nödvändig för att kunna upptäcka avvikelser från det förväntade beteendet. Licenshavaren bör exempelvis ta reda på hur kunden avser att använda spelprodukterna eller speltjänsterna. När det är motiverat av risken i affärsförbindelsen bör licenshavaren också ta reda på information om kundens ekonomiska situation.

Hur omfattande åtgärder som behövs beror på komplexiteten hos produkten eller tjänsten och de risker som kan förknippas med produkten/tjänsten eller den unika affärsförbindelsen.

#### **Löpande uppföljning av affärsförbindelsen**

Den löpande uppföljningen av affärsförbindelsen har två syften. Det ena syftet är att säkerställa att kunskapen om kunden är uppdaterad, korrekt och tillräcklig för att motivera risken som kan förknippas med kunden. Det andra syftet är att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter för att förhindra att kunden försöker tvätta pengar eller finansiera terrorism.

Licenshavaren måste därför löpande övervaka och granska transaktioner och aktiviteter för att upptäcka avvikelser från det förväntade. Omfattningen av

övervakningen och granskningen och hur ofta denna ska ske beror på riskerna i den aktuella affärsförbindelsen.

**Hög risk**

Vid bedömningen av om risken är hög ska licenshavaren särskilt uppmärksamma transaktioner som verkar komplexa eller ovanligt stora, ovanliga transaktionsmönster, produkter och transaktioner som kan underlätta anonymitet, nya produkter och affärsmetoder och användning av ny teknik.

## Övervakning och rapportering

Licenshavaren ska övervaka pågående affärsförbindelser och granska enstaka transaktioner för att försöka upptäcka misstänkta aktiviteter eller transaktioner. Vid misstanke ska rapportering utan dröjsmål ske till Finanspolisen. Det behöver inte finnas bevis för att penningtvätt faktiskt har skett.

Det är förbjudet att tala om för kunden eller någon utomstående att rapportering till Finanspolisen har skett eller att granskning och bedömning av en misstänkt transaktion eller aktivitet har gjorts.

Läs mer om rapportering till Finanspolisen här:

["Rapportera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism"](#)

## Uppgiftsskyldighet

En licenshavare ska ha ett system för att snabbt kunna lämna uppgifter om huruvida anordnaren haft en affärsförbindelse med en viss person. Om så skulle vara fallet ska licenshavare också kunna lämna uppgift om affärsförbindelsens art.

## Dokumentation och behandling av personuppgifter

I penningtvättslagen finns regler om dokumentation och hur uppgifter ska sparas. Där framgår bland annat att licenshavaren är skyldig att bevara handlingar och uppgifter om kundkänedom, uppgifter om transaktioner som genomförts inom en affärsförbindelse samt enstaka transaktioner som omfattas av krav på kundkänedom. Licenshavaren är också skyldig att bevara handlingar och uppgifter om misstänkta transaktioner eller aktiviteter som har uppmärksammats.

Som huvudregel ska uppgifterna sparas i fem år. Tiden ska räknas från det att åtgärderna eller transaktionerna utfördes. Om det är fråga om en affärsförbindelse ska tiden räknas från att affärsförbindelsen upphörde.

I penningtvättslagen finns också särskilda regler om hur personuppgifter får behandlas.

## Intern kontroll och visseblåsning

Om det är motiverat med hänsyn till **verksamhetens storlek och art** ska licenshavaren utse:

- En medlem av ledningsgruppen, vd eller motsvarande befattningshavare som ansvarar för att licenshavaren genomför de åtgärder som krävs enligt penningtvättslagen.
- En centralt funktionsansvarig som ansvarar för att löpande kontrollera att det finns riktlinjer, kontroller och förfaranden som effektivt hanterar verksamhetens risker för penningtvätt och finansiering av terrorism samt att rapportering till Finanspolisen görs.
- En oberoende granskningsfunktion som ansvarar för att granska att licenshavaren följer penningtvättslagen.

## System för visseblåsning

Licenshavaren ska se till att det finns system för visseblåsare, vilket betyder att det ska finnas en möjlighet för anställda och uppdragstagare att internt anmäla om licenshavaren bryter mot penningtvättsreglerna. Rapporteringen ska ske genom en särskild, självständig och anonym kanal.

### *Ord och begrepp, intern kontroll och visseblåsning*

#### **Verksamhetens storlek och art**

I kapitel 7 i Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd (LIFS 2018:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns närmare bestämmelser om i vilka fall licenshavaren är skyldig att utse särskilt utsedd befattningshavare, centralt funktionsansvarig samt inrätta en oberoende granskningsfunktion.

## Lämplighetsprövning

För att få anlita **spelombud** för försäljning av spel måste licenshavaren ansöka om registrering av spelombudet hos Spelinspektionen. Spelinspektionen kontrollerar då om någon i spelombudets ledning tidigare har begått allvarliga brott eller misskött sig allvarligt i näringsverksamhet. I Lotteriinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, LIFS 2018:11, finns bestämmelser om vad en ansökan om registrering av spelombud ska innehålla.

### *Ord och begrepp, lämplighetsprövning*

**Spelombud**

Med spelombud menas den som åt en licenshavare säljer spel, tar emot insatser eller förmedlar vinster.